

श्रीहयग्रीवसहस्रनामस्तोत्रम्

{॥ श्रीहयग्रीवसहस्रनामस्तोत्रम् ॥}

॥ श्रीः ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजं

प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ।

यस्य द्विरदवक्राद्याः पारिषद्याः परश्शतं

विघ्नं निघ्नन्ति सततं विष्णुर्लेनं तमाश्रये ॥

श्रीकाश्यापः -

तात मे श्रीहयग्रीवनाम्नां साहस्रमुत्तमम् ।

अध्येतुं जायते काङ्क्षा तंप्रसीद मयि प्रभो ॥ १ ॥

इतिपृष्ठस्तोत्रोवाच ब्रह्मा लोकपितामहः ।

श्रेयसामपि च श्रेयः काश्यापेह विशाम्पते ॥ २ ॥

अमत्या विहितं पापं मूलतो हि विनश्यति ।

रहस्यानां रहस्यं च पावनानां च पावनम् ॥ ३ ॥

प्रायश्चित्ते कृते तस्य कर्तान् निरयी भवेत् ।

कामतस्तु कृते पापे प्रायश्चित्तशतेन च ॥ ४ ॥

तन्न नश्याति तत्कर्ता व्यवहार्यस्तु जायते ।

एवम् दूरपनोदानां बुद्धिपूर्वमहांहसाम् ॥ ५ ॥

आवर्जनकराणामप्यन्ते निष्कृतिरीरिता ।

प्रणम्य मानवतया मन्त्ररत्नानुक्रीतनम् ॥ ६ ॥

हंसनामसहस्रस्यपठनं शिरसास्त्रहम् ।

प्रणम्य भगवद्भक्तपादोदक निषेवणम् ॥ ७ ॥

तदेतत्त्रितयं सर्वपापसञ्घातनाशनम् ।

इतीदं परमं गुह्यं हंसो ह्यशिराहरिः ॥ ८ ॥

वेदोपदेशसमये मां निबोध्यापदिष्टवान् ।

अनेन मन्त्ररत्नेन महाश्वशिरसो हरेः ॥ ९ ॥

सहस्रनामत्रिलया निष्कृतिर्नेतरांहसाम् ।

अनन्यभगवद्भक्तपादोदकनिषेवणम् ॥ १० ॥

एतद्द्वयोपदेशाङ्गमादौ स्वीकार्यमिष्यते ।

इत्युक्त्वाहनस्तगरुडविष्क्रेनपदोदकम् ॥ ११ ॥

आदौ मां प्राशयन्नन्ते परिशोष्येकृतांहसि ।

आत्वनो नामसाहस्रं सर्षिच्छन्दोहृषिदैवतम् ॥ १२ ॥

सन्यासमुद्रिकाभेदं मह्यं साङ्गमुपादिशत् ।

यथावत्तदिदं वत्स दद्यात् ते शृणु तत्त्वतः ॥ १३ ॥

यत्प्राप्यात्यस्तिकी वृत्त्या निवृत्त्या मोक्षमेष्यति ।

ह्यास्यानामसाहस्रस्तोत्रराजस्य वैभवम् ॥ १४ ॥

ऋषिश्श्रीमान् ह्यग्नीवो विद्यामूर्तिस्त्रयं हरिः ।

देवता च स एवास्य छन्दानुष्ठुविधि श्रुतम् ॥ १५ ॥

हंसो हंसोहृमित्येते बीजं शक्तिस्तुकूलकम् ।

हंसीं हंसोहृमित्येते प्राञ्जप्या मनवस्त्रयः ॥ १६ ॥

एकैकस्य दशवृत्तिरितिसङ्ख्याविधीयते ।

प्रणवत्रयमन्त्रं स्यात्कवचं श्रीश्श्रियो भवेत् ॥ १७ ॥

श्रीविभूषण इत्येतद्धृदयं परिकीर्तितम् ।

परोरजाः परं ब्रह्मेत्यपि योनिरुदाहता ॥ १८ ॥

विद्यामूर्तिरिति ध्यानं विश्वात्त्रेति च गद्यते ।

विश्वमङ्गलनामोहस्य विनियोगो यथारुचि ॥ १९ ॥

ध्रुनेत्राश्रोत्रनासाहरोष्ठतालूरुदे क्रमात् ।

षोडशस्वरविन्यासो दक्षिणारस्तुमिष्यते ॥ २० ॥

जिह्वातलेहपि तन्गुले स्वरावन्तेऽऽ च विन्यसेत् ।

तदा तालुद्वयन्याससंस्थायोस्तु परित्यजेत् ॥ २१ ॥

अयं हि विद्याकामानामाद्यस्तुन्य फलैषिणाम् ।

दोःपंसकथ्यङ्गुलीशीर्षे वर्गान्कचटान्न्यसेत् ॥ २२ ॥

पार्श्वयोस्तु वफौ पृष्ठोदरयोस्तु वभौ न्यसेत् ।

मकारं हृदये न्यस्य जीवे वा पञ्चविंशके ॥ २३ ॥

नाभिपायूदरे गुह्ये यरलवाग्निनिष्किपेत् ।

शरौ कुण्डलयोःशीर्षे हारे च कटिसूत्रके ॥ २४ ॥

सहो हृदजे हर्दे च लमापादशिखे न्यसेत् ।

म्फु शीर्षादि पादान्तं मातृकान्यास एष तु ॥ २५ ॥

अस्य श्रीहयग्रीवसहस्रनाम स्तोत्रमहामन्त्रस्य श्रीहयग्रीव ऋषिः ।

अनुष्टुप् छन्दः । श्रीहयग्रीव परमात्मा देवता । हंस इति बीजम् ।

हंसोहमिति शक्तिः । हंसां हंसीमिति कीलकम् । ॐ ॐ ॐमित्यम् ।

श्रीः श्रियः इति कवचम् । श्रीविभूषण इति हृदयम् ।

परोरजाः परं ब्रह्मेति योनिः । विद्यामूर्तिविश्वाम्ना इति ध्यानम् ।

हंसामङ्गुष्ठाभ्यां नमः । हंसीं तर्जनीभ्यां नमः ।

हंसूं मध्यमाभ्यां नमः । हंसोः अनामिकाभ्यां नमः ।

हंसोः कनिष्ठिकाभ्यां नमः । हंसः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ।

एवं हृदयादिन्यासः ॥

हंसां ज्ञानाय हृदयाय नमः । हंसीं ऐश्वर्याय शिरसे स्वाहा ।

हंसूं शक्त्यै शिखायै वषट् । हंसोः बलाय कवचाय ह्रं ।

हंसोः तेजसे नेत्राभ्यां वौषट् ।

हंसः वीर्यायाम्नाय फट् ओमिति दिग्वन्धः ॥

अथ मातृकान्यासः -

ॐ अम् आम् क्रवोः । इम् ईम् नेत्रयोः । उम् ऊम् श्रोत्रयोः । ऋम् ॠम् नासिकयोः ।

लृम् लृम् कपोलयोः । एम् ऐम् ओष्ठयोः । ॐ ऌम् दन्तपङ्क्तयोः ।

अम् जिह्वातले । अः जिह्वामूले ।

कवर्गं दक्षिणे बाहूमूले कूर्परे मणिवन्धे करतले हस्ताग्रे ।

चवर्गं वामे बाहूमूले कूर्परे मणिवन्धे करतले हस्ताग्रे ।

टवर्गं दक्षिणे पादमूले जानुनि पादपार्श्वौ पादतले पादाग्रे ।

तवर्गं वामे पादमूले जानुनि पादपार्श्वौ पादतले पादाग्रे ।

पफौ पार्श्वयोः । वभौ पृष्ठोदरयोः । मं हृदि ।

यं रं लं वं नाभौ पायौ उदरे गुह्ये । शसौ हस्तयोः ।

सहौ शीर्षे कट्याम् । लम्बौ हृदये हार्दे उति मातृकान्यासः ॥

निषच्छापनिषच्छाथ नीचैरुचैस्समं सह ।

शश्वद्युगपदहाय शनैरेको बहुध्रुवः ॥ ४ ॥

भूतभृदुरिदस्साक्षी भूतादिः पुण्यकीर्तनः ।

भूमा भूमिरधोन्नद्धः पुरुहूतः पुरुष्टुतः ॥ ५ ॥

प्रफुल्लपुंगुरीकाक्षः परमेष्ठी प्रभावनः ।

प्रभूर्भगःसतां बन्धुर्भयध्वंसो भवापनः ॥ ६ ॥

उद्यन्नुरुशयाहं कृदुरुगाय उरुक्रमः ।

उदारस्त्रियुगक्ष्यात्मा निदानं नलयो हरिः ॥ ७ ॥

हिरण्यगर्भो हेमाङ्गो हिरण्यशुश्रूरीशिता ।

हिरण्यकेशो हिमहा हेमवासो हितैषणः ॥ ८ ॥

आदित्यमगुलान्तस्थो मोदमानस्समूहनः ।

सर्वात्मा जगदाधारस्सन्निधिस्सारवाङ्मूढः ॥ ९ ॥

गोपतिर्गोहितो गोमी केशवः किन्नरेश्वरः ।

मायी मायाविकृतिक्नुहेशानो महामहाः ॥ १० ॥

ममा मिमी मुमु म्मुं म्ल्लं मेमें तथैव च ।

संस्कारः प्रतिभा शिक्षा ग्रहणं धारणं श्रमः ।

आसुतास्वादिमा चित्रं विस्तारश्चित्रसंविधिः ॥ १९ ॥

पुराणमितिहासश्च स्मृतिसूत्रं च संहिता ।

आचार आतुना तुष्टिराचार्याङ्गानतिक्रमः ॥ २० ॥

श्रीमान्श्रीगीःश्रियः कान्तश्श्रीनिधिश्श्रीनिकेतनः ।

श्रेयान्श्रयाननश्रीदश्श्रीमयश्श्रितवंसलः ॥ २१ ॥

हंसश्शुचिषदादित्यो वसुश्चन्द्रोहन्तरिष्कसत् ।

होता च वेदिषद्योनिरतिथिद्रोणसन्धविः ॥ २२ ॥

नृषन्तुत्यश्च वरसदमृतं चर्तसदृषः ।

व्योमसद्विधिक्लोत्शब्दार्थव्याङ्ग्यैवेभवः ॥ २३ ॥

अञ्जा रसस्वादुतमो गोजा गेयो मनोहरः ।

श्वतज्जस्सकलं भद्रमद्रिजास्थैर्यमुत्तमम् ॥ २४ ॥

श्वतं समञ्जात्तुतं बृहंसृश्श्वशानुगः ।

सत्यं ज्ञानमनन्तं यत्तंसद्वह्ममयोह्युतः ॥ २५ ॥

अग्नेभवन्नगो नित्यः परमः पुरुषोत्तमः ।

योगनिद्रापरस्वामी निध्यानवरनिर्वृणः ॥ २७ ॥

रसो रस्यो रसयिता रसवान् रसिकप्रियः ।

आनन्दो नन्दयज्जर्बानान्दी हयकन्धरः ॥ २९ ॥

कालः काल्यश्च कालात्रा कालाभ्युत्थितजागरः ।

कलासाचिव्यकुङ्कान्ताकथितव्याधिकार्यकः ॥ २८ ॥

दृङ्ग्यञ्जनोदञ्जनोदयल्लयसर्गो लघुक्रियः ।

विद्यासहायो वागीशो मातृकामण्डलीकृतः ॥ २९ ॥

हिरण्यं हंसमिथुनमीशानञ्जलिमान् जयी ।

ग्रहमेथी गुणी श्रीभूनीलालीलैकलालस ॥ ३० ॥

अङ्केनोदृह्य वान्देवीमाचार्यकमुपाश्रयः ।

वेदवेदान्तशाम्भार्थतत्त्वव्याख्यानतत्परः ॥ ३१ ॥

ल्लेह्यं ह्यं हं हं हयो हं सृं हंसां हंसीं हसृं हसौम् ।

हसृं हं हरिणो हारी हरिकेशो हरेडितः ॥ ३२ ॥

सनातनो निर्वीजस्सन्नव्यक्तो हृदयेशयः ।

अम्बरः म्बरजीवेशः म्बमी म्बयकरोहृद्यतः ॥ ३३ ॥

कर्ताकारयिताहकार्यं कारणं प्रकृतिः कृतिः ।

क्वयक्वयमनामार्थो विष्णुर्जिष्णुर्जगन्मयः ॥ ७४ ॥

सङ्कुचस्त्रिकचस्त्राणुनिर्विकारो निरामयः ।

शुद्धो बुद्धः प्रबुद्धश्च सिद्धो मुक्त्स्समुद्धतः ॥ ७५ ॥

सङ्कल्लदो बहुभवंसर्वात्मा सर्वनामभृत् ।

सहस्रशीर्षस्सर्वङ्गस्सहस्राक्स्सहस्रपात् ॥ ७६ ॥

व्यङ्गोविराट्स्रराट्स्र्राद्धिष्णुर्ग्रूपवपुर्विधुः ।

मायावी परमानन्दो मान्यो मायातिगो महान् ॥ ७७ ॥

वटपत्रशयो बालो ललन्नाम्नायसूचकः ।

मुखन्यस्तकरग्रस्तपादाग्रपटलः प्रभुः ॥ ७८ ॥

नैद्रीहासाश्वसञ्जुतञ्जाञ्जसात्त्रिकतामसः ।

महार्णवासुपर्यङ्कः पद्मनाभः परांपरः ॥ ७९ ॥

ब्रह्मभूर्ब्रह्मभयहृद्धरिरोमुपदेशकृत् ।

मधुकैटभनिर्माता मत्तब्रह्ममदापहः ॥ ८० ॥

वेधोविलासवागानिर्दयासारो मृषार्थदः ।

नारायणास्त्रनिर्मातामधुकैटभमर्दनः ॥ ४१ ॥

वेदकर्ता वेदभर्ता वेदहर्ता विदांबरः ।

पुञ्जानुपुञ्जहेषाट्यः पूर्णषाडगुण्यविग्रहः ॥ ४२ ॥

लालामृतकणव्याजवास्तुनिर्दोषवर्णकः ।

उल्लोलस्नानधीरोद्यदुच्छैर्हलहलध्वनिः ॥ ४३ ॥

कर्णदारभ्य कक्ष्यात्वा कविः फीरार्णवोपमः ।

शङ्खा चक्रगदी खड्गी शार्ङ्गी निर्भयमुद्रकः ॥ ४४ ॥

चिन्मुद्राचिह्नितो हस्ततलविन्यस्तपुस्तकः ।

विद्यानाम्नीं श्रियं शिष्यां वेदयन्निजवैभवम् ॥ ४५ ॥

अष्टार्णम्योऽष्टभुजोव्याष्टिसृष्टिकरः पिता ।

अष्टैश्वर्यप्रदोऽहम्यदष्टमूर्तिपितृस्तुतः ॥ ४६ ॥

अनीतवेदपुरुषो विधिबेदोपदेशकृत् ।

वेदवेदाङ्गवेदान्तपुराणस्मृतिमूर्तिमान् ॥ ४७ ॥

सर्वकर्मसमाराध्यस्सर्ववेदमयो विभुः ।

सर्वार्थतत्त्वव्याख्याता चतुष्पाष्टिकलाधिपः ॥ ४८ ॥

शुभयुक्नुमुखश्शुद्धस्सुकपस्सुगतस्सुधीः ।

सुव्रतिस्संहतिस्शूरस्सुतपाः सुष्टुतिस्सुहत् ॥ ४९ ॥

सुन्दरस्सुभगस्सौम्यस्सुखदस्सुहदांग प्रियः ।

सुचरित्रस्सुखतरश्शुद्धसत्प्रदायकः ॥ ५० ॥

रजस्तमोहरो वीरोविश्वरक्षाधुरन्धरः ।

नरनारायणाकृत्या गुरुशिष्यत्वमास्थितः ॥ ५१ ॥

परावरात्र्या प्रबलः पावनः पापनाशनः ।

दयाघनः क्षमासारो वांसलैकविभूषणः ॥ ५२ ॥

आदिकूर्मो जगद्धर्ता महापोग्री महीधरः ।

स्तुतिस्सामी हरिर्यक्षा हिरण्यरिपुरैच्छिकः ॥ ५३ ॥

प्रह्लादपालकस्सर्वभयहर्ता प्रियंवदः ।

श्रीमुखालोकनसंसंकेतकः कुहकाङ्गनः ॥ ५४ ॥

छत्री कमण्डलुधरो वामनो वदतांग वरः ।

पिशुनात्र्या शनोदृष्टिलोपनो बलिमर्दनः ॥ ५५ ॥

उरुक्तमो बलिशिरोन्यस्ताञ्जिबलिमर्दनः ।

जामदग्न्यः परशुभृङ्कृतम्ब्रकुलोत्तमः ॥ ५६ ॥

रामोहभिरामशान्तात्मा हरकौदण्खणुनः ।

शरणगतसन्नाता सर्वायोध्यकमुक्तिदः ॥ ५७ ॥

सङ्कर्षणोमदोदग्रो बलवानुसलायुधः ।

कुम्भकेशहरः कुम्भो महाव्यसनशान्तिदः ॥ ५८ ॥

अङ्गारितोत्तरागर्भप्राणदः पार्थसारथिः ।

गीताचार्यो धराभारहारी षट्पुरमर्दनः ॥ ५९ ॥

कङ्की विष्णुयशस्सूनुः कलिकालुष्याशनः ।

साधुदुष्कृतपरित्राणविनाशविहितोदयः ॥ ६० ॥

वैकुण्ठे परमे तिष्ठन् सुकुमारयुवाकृतिः ।

विश्वोदयस्थितिध्वंससङ्कल्लेन स्वयं प्रभुः ॥ ६१ ॥

मदनानां च मदनो मणिकोटीरमानितः ।

मन्दारमालिकापीडो मणिकुण्डलमण्डितः ॥ ६२ ॥

सुमिथुनीलकुटिलकुण्डलः कोमलाकृतिः ।

सुललाटिस्तुतिलकस्तुभ्रुकस्तुकपोलकः ॥ ६३ ॥

सिद्धासदसदालोकसुधास्यन्दीरदच्छदः ।

तारकाकौरकाकारविनिर्मितरदच्छदः ॥ ७४ ॥

सुधावतिपरिस्फूर्तिशोभमानरदच्छदः ।

विष्टबेधाविपुलग्रीवोनिभृतोच्छैश्रवस्थितिः ॥ ७५ ॥

समावृतावदातोरुमुक्ताप्रालम्बभूषणः ।

रत्नाङ्गदी वज्रनिष्ठी नीलरत्नाङ्ककङ्कणः ॥ ७६ ॥

हरिण्णनिगणवद्वशुङ्खलाकङ्कणोर्मिकः ।

सितोपवीतसंश्लिष्यत्पद्माङ्कमणिमालिकः ॥ ७७ ॥

श्रीचूर्णवद्वादशोर्ध्वपुङ्द्ररेखापरिष्कृतः ।

पट्टतन्तुग्रथनवत्पवित्रनरशोभितः ॥ ७८ ॥

पीनवक्त्रामहाङ्कन्धो विपुलोरुकटीतटः ।

कौस्तुभी वनमाली च कान्त्याचन्द्रायुतोपमः ॥ ७९ ॥

मन्दारमालिकामोदी मङ्गुवागमलच्छविः ।

दिव्यगन्धो दिव्यरसो दिव्यतेजा दिवस्पतिः ॥ ९० ॥

वाचालो वारुपतिर्वक्त्रा व्याख्याता वादिनां प्रियः ।

भङ्गहनुधुरो वादिजिह्वाभ्रानस्थितिः ॥ ११ ॥

स्मृतिसन्निहितस्निग्धस्सिद्धिसिद्धिसन्नुतः ।

मूलकन्दोमुकुन्दोग्लौस्त्रयञ्जुशञ्चुरैन्दवः ॥ १२ ॥

इष्टो मनुयमः कालकाल्यः कश्चुकलानिधिः ।

कल्यः कामयिता भीमः कातर्यहरणः कृतिः ॥ १३ ॥

सम्प्रियः पङ्कगुत्कर्कचार्निर्धारणादयः ।

व्यातिरेको विवेकश्च प्रवेकः प्रक्रमः क्रमः ॥ १४ ॥

प्रमाण प्रतिभूः प्राङ्गः प्रङ्गापथ्याचधारणः ।

विधिर्विधाता व्यवधिरुद्धवः प्रभवस्थितिः ॥ १५ ॥

विषयस्संशयः पूर्वः पङ्कः कम्प्यापपादकः ।

राध्वास्तो विहितो न्यायफलनिष्पत्तिरुद्धवः ॥ १६ ॥

नानारूपाणि तन्त्राणि व्यवहार्यो व्यवस्थितिः ।

सर्वसाधारणो देवस्साध्वसाधुहिते रतः ॥ १७ ॥

सन्धा सनातनो धर्मो धर्मैरर्च्यो महात्माभिः ।

छन्दोमयस्त्रिधामात्मा स्वच्छन्दश्छान्दसेदितः ॥ १८ ॥

यज्ज्ञो यज्ज्ञात्तुको यष्टा यज्ज्ञाङ्गोह पघनोहविः ।

समिदाज्यं पुरोडाशश्शाला स्थाली स्रुवस्स्रुचा ॥ १९ ॥

प्रागुंशो देवयजनः परिधिश्च परिस्रुतः ।

वेदिर्विहरणं त्रेता पशुः पाशश्च संस्कृतिः ॥ ८० ॥

विधिर्मन्त्रोहर्थादश्च द्रव्यमङ्गं च दैवतम् ।

स्तोत्रं शस्त्रं साम गीतिरुक्तीथस्सर्वसाधनम् ॥ ८१ ॥

याज्या पुरोनूकाव्या च सामिधेनी समूहनम् ।

प्रयोजारः प्रयोगश्च प्रपञ्चः प्राशुता श्रमः ॥ ८२ ॥

श्रद्धा प्रध्वंसना तुष्टिः पूष्टिः पुन्यं प्रतिर्भवः ।

सदस्सदस्यसम्पातः प्रश्नः प्रतिवचस्थितिः ॥ ८३ ॥

प्रायश्चित्तं परिष्कारो धृतिर्निर्वहणं फलम् ।

नियोगो भावना भाव्यं हिरण्यं दम्बिणा नृतिः ॥ ८४ ॥

आशीरुत्पत्तिश्च तृप्तिस्त्रयं शर्म केवलम् ।

पुन्यम्भयः पुनः पातभयं शिक्षाशुगर्दनः ॥ ८५ ॥

कार्पण्यं यातनां चिन्ता निर्वेदश्च विहस्तता ।

देहभृङ्कर्मसम्पातः किञ्चिङ्कर्मानुकूलकः ॥ ८६ ॥

अहेतुकतया प्रेम साम्मुख्यं चाप्यनुग्रहः ।

शुचिश्च्रीमङ्कूलजनो नेता सत्त्वाभिमानवान् ॥ ८७ ॥

अन्तरायहरः पितृोरदुष्टाहारदायकः ।

शुद्धाहारानुरूपाङ्गपरिणामविधायकः ॥ ८८ ॥

स्रावपातादिविपदां परिहर्ता परायणः ।

शिरःपाग्यादिसन्धाता म्फेमकृत्प्राणदः प्रभु ॥ ८९ ॥

अनिर्घृणश्चाविषमञ्छक्तित्रितयदायकः ।

स्वेच्छाप्रसङ्गसम्पत्तिव्याजहर्षविशेषवान् ॥ ९० ॥

संविङ्गसन्धायकस्सर्वजन्मक्लेशस्मृतिप्रदः ।

विवकेशोकवैराग्यभवतीतिविधायकः ॥ ९१ ॥

गर्भस्याप्यनुकूलादिनासान्ताध्यवसायदः ।

शुभवैजनोपेतसदनेहोजनिप्रदः ॥ ९२ ॥

उत्तमायुःप्रदो ब्रह्मनिष्ठानुग्रहकारकः ।

स्वदासजननिस्तीर्णतद्वंशजपरम्परः ॥ ९३ ॥

श्रीवैष्णवोऽपादकृतस्त्वस्तिकानिमगुलः ।

अध्वर्णोऽङ्कशतमृत्युदूरक्रियापरः ॥ ९४ ॥

दयाद्यष्टगुणाधता तत्तत्संस्कृतिसाधकः ।

मेधाविधाता श्रद्धाकृतसौख्यदो जामिताहरः ॥ ९५ ॥

विघ्ननुद्भिजयी धाता देशकालानुकूल्यकृत ।

विनेता संपथानेता दोषहृच्छुभदस्सथा ॥ ९६ ॥

ह्रीदो भीदो रुचिकरो विश्वो विश्वहिते रतः ।

प्रमादहंप्राप्तकारी प्रद्युम्नो बलवत्तरः ॥ ९७ ॥

साङ्गवेदसमायोज्जा सर्वशास्त्रार्थविज्ञिदः ।

ब्रह्मचर्यान्तरायघ्नः प्रियकृद्धितकृत्परः ॥ ९८ ॥

चित्तशुद्धिप्रदश्छिन्नाम्बुचापल्यः ऋमावहः ।

इन्द्रियार्थारतिच्छेत्ता विद्वैकव्यासनवहः ॥ ९९ ॥

आत्मानुकूल्यरुचिकृदखिलातिविनाशकः ।

तितीर्षुहृत्पुरावेदी गुरुसद्भक्तितेजसः ॥ १०० ॥

गुरुसम्बन्धघटकौ गुरुविश्वासवर्धनः ।

गुरुपासनसन्धाता गुरुप्रेमप्रवर्धनः ॥ १०१ ॥

आचार्याभिमतेयोक्ता पञ्चसंस्कृतिभावनः ।

गुरुज्ज्वलितैश्चल्यसन्धाताहवहितस्थितिः ॥ १०२ ॥

आपन्नाखिलरक्षार्थमाचार्यकमुपाश्रितः ।

शान्मपाणिप्रदानेन भवमग्नान्मूढधरन् ॥ १०३ ॥

पाञ्चकालिकधर्मेषु नैश्चल्यं प्रतिपादयन् ।

स्वदासाराधनादार्थशुद्धद्रव्यप्रदायकः ॥ १०४ ॥

न्यासविद्याविनिर्बोधा न्यस्तात्तुभररक्षकः ।

स्वकैश्चकैरुचिदस्वदास्यप्रेमवर्धनः ॥ १०५ ॥

आचार्यार्थाखिलद्रव्यसञ्चत्यर्पणरोचकः ।

आचार्यस्य स्वसच्छिष्योज्जीवनैकरुचिप्रदः ॥ १०६ ॥

आगत्ययोजयनासहितैककृतिजागरः ।

ब्रह्मविद्यासमास्वादसूहितः कृतिसंस्कृतिः ॥ १०७ ॥

सङ्कारे विषधीदाता तरुण्यां शवबुद्धिदः ।

सत्ताम्प्रत्याययन्गालीं सर्वत्र समबुद्धिदः ॥ १०८ ॥

संस्तुविताशेषदोषहृत्पुनर्यासरोचकः ।

महाविश्वाससन्ध्यातैश्चैर्यदाता मदापहः ॥ १०९ ॥

नादव्याख्यास्वसिद्धान्तरक्षाहेतुस्वमन्त्रदः ।

स्वमन्त्रजपसंसिद्धिज्ज्वालकवितोदयः ॥ ११० ॥

अद्वैतगुणवत्काव्यबन्धव्यामुक्तेतनः ।

व्यङ्ग्यप्रधानरसवद्वाद्यपद्यादिनिर्मितिः ॥ १११ ॥

स्वतन्त्रसुतिसन्नुष्टौ भूयोभक्तिप्रदायकः ।

सात्त्विकत्यागसम्पन्नसंकर्मकृदतिप्रियः ॥ ११२ ॥

निरन्तरानुस्मरणनिजदासैवादस्यकृत् ।

निष्कामवत्सलो नैच्यभावनेषु विनिर्विशन् ॥ ११३ ॥

सर्वभूतभवद्वावत्सम्पश्यत्सुसदास्थितः ।

करणत्रयसारूप्यकल्याणपतिसादरः ॥ ११४ ॥

कदा कदेति कैश्चर्यकामिनां शेषितास्तुजन ।

परवृथादिनिर्दोषशुभाश्रयपरिग्रहः ॥ ११५ ॥

चन्द्रमण्डलमध्यस्य श्वेतान्तरुहविष्टरः ।

जेत्यांस्त्रायमानाङ्गरुचिनिर्धृतान्तवहिस्तमाः ॥ ११७ ॥

भाव्या भावयिता भद्रं पारिजातवनालयः ।

म्हीराश्विमध्यमद्वीपपालकः प्रपितामहः ॥ ११९ ॥

निरन्तरनमोवाकशुद्धयाजिहदाश्रयः ।

मुक्तिदश्वेतमृदूपश्वेतद्वीपविभावनः ॥ ११८ ॥

गरुडाहारितश्वेतमृत्पृत्यद्वभूधरः ।

भद्राश्ववर्षनिलयो भयहारी शुभाश्रयः ॥ ११९ ॥

भद्रश्रीवत्सहाराच्यः पञ्चरात्रप्रवर्तकः ।

भक्त्यात्वाभावभवनो हार्दोहङ्गुष्ठप्रमाणवान् ॥ १२० ॥

स्वदाससंकृतकृत्ये तन्मित्रारिषु योजयन् ।

प्राणानुत्क्रामयन्मूरीकृतप्रारब्धलोपनः ॥ १२१ ॥

लक्षैव्यव शिष्यापापमशेषमपि निर्गुदन् ।

त्रिस्थूणम्फोभतो भूतसूक्ष्म्यासूक्ष्मवपुस्सृजन् ॥ १२२ ॥

निरङ्कुशकृपापूरो नित्यकल्याणकारकः ।

मूर्धन्याद्या स्वान्दासब्रह्मरन्ध्राद्ददङ्गयन् ॥ १२३ ॥

उपासनपराङ्गवान् प्रारब्धमनुभावयन् ।

सर्वप्रारब्धदेहास्तेऽप्यस्तिमस्मरणं दिशन् ॥ १२४ ॥

प्रपेयुषां भेजुषां च यमदृष्टिमभावयन् ।

दिव्यदेहप्रदस्सूर्यं द्वारयन्मोक्षमेयुषाम् ॥ १२५ ॥

आतिवाहिकसङ्कारानध्वन्यापाद्य मानयन् ।

सार्वाङ्गतुङ्गजश्शश्वत्प्रभृतानि प्रदापयन् ॥ १२६ ॥

दूरन्तमायाकान्तारं द्रुतं योगेन लङ्घयन् ।

स्फायत्सुदशविबिधवीथ्यन्तेनाध्वना नयन् ॥ १२७ ॥

सीमान्तसिन्धुविरजां योगेनोत्तारयन्वशी ।

अमानवस्य देवस्य करं शिरसि धारयन् ॥ १२८ ॥

अनादिवासनां ध्वन् वैकुण्ठाग्न्या सलोकयन् ।

अहेयमङ्गलोदारतनुदानाङ्गरूपयन् ॥ १२९ ॥

सूरिजुष्टं सूत्रैकान्तं परमं पदमापयन् ।

अरारण्यामृतान्तोधी दर्शयन् श्रमनाशनः ॥ १३० ॥

दिव्योद्यानसरोवापीसरिन्मणिनगान्नयन् ।

ऀरन्मदामृतसरोगमयजूपवृंहणः ॥ १७१ ॥

अश्वथं सोमसवनं प्रापयश्चिष्टरश्रवाः ।

दिव्यान्मरुत्समानीतब्रह्मालङ्कारदायकः ॥ १७२ ॥

दिव्यवासोहृङ्गनक्फौममाल्येस्त्राब्रह्मानयन् ।

श्रीयामयोध्यां नगरीं सादरं सम्प्रवेशयन् ॥ १७३ ॥

दासान्दिव्यरसालोकगन्धांसलशरीरयन् ।

श्वदासाजूरिवर्गेण सन्नेहं ब्रह्मानयन् ॥ १७४ ॥

सूरिसेवोदितानन्दनैच्याम्बानतिशाययन् ।

वाचयन्नां नमोवीक्षां कुर्वन्प्रह्वान्कृताङ्गुलीन् ॥ १७५ ॥

प्रकारगोपुरारामप्रासादेभ्यः प्रणामयन् ।

इन्द्रप्रजापतिद्वारपालसम्मानमापयन् ॥ १७६ ॥

मालिकाङ्गुलहारजवीथीमध्यं निवासयन् ।

श्रीवैकुण्ठपुरन्ध्रीभिर्नानासङ्कारकारकः ॥ १७७ ॥

दिव्यं विमानं गमयन् ब्रह्मकाश्याभिपूरयन् ।

महानन्दात्कश्रीमन्मणिमण्डपमापयन् ॥ १७८ ॥

ह्ययङ्कुमुदचण्डाद्यैर्विष्णुक्लेनास्तिकं नयन् ।

सेनेशज्जोदितस्थाननायको हेतिनायकः ॥ १७९ ॥

प्रापयन्दिब्यमास्थानं वैनतेयं प्रणामयन् ।

श्रीमङ्सुन्दरसूरीन्द्रदिव्यपञ्कृतिं प्रणामयन् ॥ १८० ॥

भास्वरासनपर्यङ्कप्रापणेन कृतार्थयन् ।

पर्यङ्कविद्यासंसिद्धसर्ववैभवसङ्गतः ॥ १८१ ॥

स्वात्मानमेव श्रीकान्तं सादरं भूरि दर्शयन् ।

शेषतैकरतिं शेषं शय्यात्मानं प्रणामयन् ॥ १८२ ॥

अनन्ताम्बुद्विसाहस्रसादरालोकपात्रयन् ।

अकुमारयुवाकारं श्रीकान्तं सम्प्रणामयन् ॥ १८३ ॥

अतटानन्दतो हेतो रञ्जयन्किलिकिञ्चितम् ।

दासान्त्युत्थितमूढः कृतिसृष्टिप्रसन्नहत् ॥ १८४ ॥

श्रीयां प्रापस्वयं तातं जीवं पुत्रं प्रहर्षयन् ।

मञ्जयन् स्वमुखास्तोषो स्वकां कीर्तिरुचिं दिशन् ॥ १८५ ॥

दयार्द्रगङ्गाबलनाकृतह्लादैः कृतार्थयन् ।

पर्यङ्कारोहणप्रह्वं समं लक्ष्म्यापपादयन् ॥ १४७ ॥

कङ्कमित्यनुयुङ्गानो दासोहस्मीत्युक्तिविस्मितः ।

अपृथङ्प्रकारोहस्मि वाचास्त्रितवद्वबन् ॥ १४९ ॥

विदुषां तत्क्रतुनयाद्धयास्यवपुषाभवन् ।

वासुदेवात्तना भूयो भवन्नैकुष्ठनायकः ॥ १४८ ॥

यथा तथैव स्वं रूपं जगन्नोहनमूर्तिमान् ।

द्विमूर्ती बहूमूर्तीश्च आत्मानश्च प्रकाशयन् ॥ १४९ ॥

युगपत्सकलं साम्नांस्रतः कर्तुं समर्थयन् ।

कवीनामादिशन्नित्यं मुञ्जानामादिमः कविः ॥ १५० ॥

षडर्गमनुनिष्ठानां श्वेतद्वीपस्थितिं दिशन् ।

द्वादशाम्बरनिष्ठानां लोकं साञ्जानिकं दिशन् ॥ १५१ ॥

अष्टाम्बरैकनिष्ठानां कार्यं वैकुष्ठमर्पयन् ।

शरणागतिनिष्ठानां साम्नाद्वैकुष्ठमर्पयन् ॥ १५२ ॥

स्रमन्तराजनिष्ठानां स्वस्मार्दातेशयं दिशन् ।

श्रिया गातोपगूतात्त्वा भूतधात्रीरुचिं दिशन् ॥ १५३ ॥

नीलाविभूतिव्यामुक्त्वा महाश्वेताश्वमस्तकः ।

त्र्यम्बस्त्रिपुरसंहारी रुद्रस्कन्दो विनायकः ॥ १५४ ॥

अजो विरिष्णो द्रुहिणो व्याघ्रमूर्तिरमूर्तिकः ।

असङ्गोहनन्याधीसङ्गविहङ्गोवैरिभङ्गदः ॥ १५५ ॥

स्वामी स्वं स्वेन सन्नूप्यन् शक्रस्सर्वाधिकस्यदः ।

स्वयंज्योतिस्स्वयंवेद्यश्शूरश्शूरकुलोद्भवः ॥ १५६ ॥

वासवो वसुरण्योग्निर्वासुदेवस्सुहृदसुः ।

भूतो भावी भवन्भव्यो विष्णुस्थानस्सनातनः ॥ १५७ ॥

नित्यानुभावो नेदीयान्दवीयान्दुर्विभावनः ।

सनत्कुमारस्सन्ध्याता सुगन्धिस्सुखदर्शनः ॥ १५८ ॥

तीर्थं तितिम्बुक्तीर्थाञ्जित्तीर्थस्वादुशुभश्शुचिः ।

तीर्थवद्दीधितिस्तिग्मतेजस्तीरमनामयः ॥ १५९ ॥

ईशाद्यपनिषद्वेद्यः पञ्चोपनिषदात्तुकः ।

ईडन्तःस्त्रोहपि दूरस्थः कल्याणतमरूपवान् ॥ १६० ॥

प्राणानां प्राणनः पूर्णञ्जनैरपि सुदुर्ग्रहः ।

नाचिकेतोपासनाचार्यस्त्रिमात्रप्रणवोदितः ॥ १७१ ॥

भूतयोनिश्च सर्वज्ञोऽहंरुहंरुपरंपरः ।

अकारादिपदज्ञेयव्यूहतारार्थपूरुषः ॥ १७२ ॥

मनोमयामृतो नन्दमयो दहररूपदृत् ।

न्यासविद्यावेद्यरूपः आदित्यान्तर्हिरण्यः ॥ १७३ ॥

इन्द्र आत्मान्दीथादि प्रतीकोपासनास्वयी ।

मधुविद्यापासनीयो गायत्रीध्यानगोचरः ॥ १७४ ॥

दिव्यकौम्भेयसङ्ख्यातिः शाण्डिल्योपास्तिवीर्यितः ।

संवर्गविद्यावेद्यात्मा तत् षोडशकलं परम् ॥ १७५ ॥

उपकोसलविद्येक्ष्यः पञ्चाग्यात्तुशरीरकः ।

वैश्वानरः सद्येभूमा च जगत्कर्माहंदिपूरुषः ॥ १७६ ॥

मूर्तामूर्तरह्य सर्वप्रेष्ठोऽन्याप्रियताकरः ।

सर्वान्तरश्चापरोक्षश्चास्त्यार्थामृतोऽनघः ॥ १७७ ॥

अहर्नामादित्यरूपश्चाहंमाम्भिसंश्रितः ।

सतूर्यगायत्र्यर्थश्च यथोपास्त्याप्यसद्वपुः ॥ १७८ ॥

चन्द्रादिसायुज्यपूर्वमोक्षदन्यासगोचरः ।

न्यासनाश्यानभ्युपेतप्रारब्धांशो महादयः ॥ १७९ ॥

अवताररहस्यादिङ्गानिप्रारब्धनाशनः ।

स्वेन स्वार्थं परेणापि कृते न्यासे फलप्रदः ॥ १९० ॥

असाहसोहनपायश्रीस्सहायस्स श्रियै वसन् ।

श्रीमान्नारायणो वासुदेवोहव्याद्विष्णुरुत्तमः ॥ १९१ ॥

॥ ॐ ॥

इतीदं परमं गुह्यं सर्वपापप्रणाशनम् ।

वागीशनामसाहस्रं वत्स तेह्भिहितं मया ॥ १ ॥

य इदं शृणुयाद्भक्त्या श्रावयेद्वा स्वयं पठत् ।

नासौ प्राप्नोति ह्यरिभिरिहामुत्र च किञ्चन ॥ २ ॥

तदिदं प्रजपन् स्वामी विद्याधीशो ह्याननः ।

म्त्रियश्चेन्महारुद्रो विक्रमाक्रान्तसर्वभूः ॥ ३ ॥

महोदारो महक्रीतिमहितो विजयी भवेत् ।

ऊरुजशेचद्वयशोधनधान्यसमृद्धिमान् ॥ ४ ॥

अशेषभोगसञ्जतो धनाधिपसमो भवेत् ।

शृणुयादेव वृषलस्त्रयं विप्रांसुपूजितात् ॥ ५ ॥

महिमानमवाप्नोति महितैश्वर्यभाजनम् ।

श्रीमतो ह्यशीर्षस्य नाम्नां साहस्रमुत्तमम् ॥ ६ ॥

शृण्वन्पठन्नपि नरस्सर्वान्कामानवाप्नुयात् ।

धर्मार्थकामसन्तानभाग्यारोग्योत्तमायुषाम् ॥ ७ ॥

प्रापणे परमो हेतुः स्वराजोऽयमद्भुतः ।

हयग्रीवे परा भक्तिमुद्धहन् य इमं पठेत् ॥ ८ ॥

त्रिसन्ध्यं नियतश्शुद्धस्साहपवर्गाय कल्लते ।

त्रिः पठन्नामसाहस्रं प्रत्यहं वागधीशितुः ॥ ९ ॥

महतीं क्रीतिमाप्नोति निस्सीमां प्रेयसीं प्रियाम् ।

वीर्यं बलं पतित्वं च मेधाश्रद्धाबलोनतीः ॥ १० ॥

सारस्वतसमृद्धिं च भव्यान्भोग्यान्नतामृतान् ।

अभिरूपां वधूं साध्वीं सुहृदश्च हितैषिणः ॥ ११ ॥

ब्रह्मविद्याप्रवचनैः कालक्षेपं च सन्ततम् ।

हयग्रीवपदाञ्जो जलिलस्यानुकूलतः ॥ १२ ॥

लभेत निर्मलं शान्तो हंसोपासनतः परः ।

श्रीमत्परमहंसस्य चित्तोल्लासनसद्विधौ ॥ १३ ॥

इदं तु नाम्नां साहस्रमिष्टसाधनमुत्तमम् ।

पापी पापाद्विमुक्तस्याद्रोगी रोगाद्विमुच्यते ॥ १४ ॥

वन्धाद्विमुच्येत भीते भीतिर्विमुच्यते ।

मुक्तो दरिद्रो दारिद्र्याद्भवेत्पूर्वमनोरथः ॥ १५ ॥

आपन्न आपदा मुक्तो भवत्येव न संशयः ।

हंसार्चनपरौ नित्यं हंसार्चनपरायणः ॥ १६ ॥

निर्धृतकल्मषो नित्यं ब्रह्मसायुज्यमाप्नुयात् ।

ये भक्त्या परमे हंसे श्रिया मिथुनिताङ्गिते ॥ १७ ॥

जन्मव्याधिजरानाशभयभाजो न ते जनाः ।

आचार्यात्तदिदं श्लोकमधिगत्य पठेन्नरः ॥ १८ ॥

तस्येदं कल्लते सिद्धे नान्यथा वंस काश्यप ।
आचार्यं लक्ष्मैर्युक्तमन्यं बाह्वुविद्वुत्तमम् ॥ १९ ॥

वृत्ताचार्यं सदा भक्त्या सिद्धे तदिदमश्रुयात् ।
स याति परमां विद्यां शकुनिब्रह्महर्षणीम् ॥ २० ॥

ह्यास्यानामसाहस्रस्तुतिरंहोविनाशिनी ।
परमो हंस एवादौ प्रणवं ब्रह्मणे दिशत् ॥ २१ ॥

उपादिशत्ततो वेदान् श्रीमान ह्यशिरो हरिः ।
तेनासौ स्वराजो हि हंसाख्यहयगोचरः ॥ २२ ॥

विद्यासाम्राज्यसम्पत्तिमोक्षैकफलसाधनम् ।
सर्वविंशत्तुत्तवेन परमं पदमाप्नुयात् ॥ २३ ॥

न तत्र संशयः कश्चिन्निपुणं परिपश्यति ।
तथापि स्वात्तुनि प्रेमसिन्धुसन्धुक्कण्ठमः ॥ २४ ॥

इतीदं नामसाहस्रं सङ्गृहीतं तथोत्तरम् ।
एवं सङ्गृह्य देवेन ह्यग्रीवेण पालनम् ॥ २५ ॥

स्तोत्ररत्नमिदं दत्तं मह्यं तत् कथितं तव ।

हंसनामसहस्रस्य वैभवं परमाद्भुतम् ॥ २७ ॥

बभ्रुं यथावत्कञ्चिन्नो वर्षकोटिशतैरपि ।

ह्यास्यः परमो हंसो हरिनारायणोऽव्ययः ॥ २९ ॥

कारणं शरणं मृत्युरमृतं चाखिलात्तुनाम् ।

सत्यं सत्यं पुनस्सत्यं ध्येयो नारायणो हरिः ॥ २८ ॥

समानमधिकं वेदान्न दैवं केशवात्परम् ।

तत्रुं विञ्जातुकामानां प्रमाणैस्सर्वतोमुत्थैः ॥ २९ ॥

तत्रुं स परमो हंस एक एव जनार्दनः ।

इदं रहस्यं परमं महापातकनाशनम् ॥ ३० ॥

न चाशुश्रूषवे वाच्यं नाभक्त्या कदाचन ।

नाप्यान्यदेवतायापि न वाच्यं नास्तिकाय च ॥ ३१ ॥

अधीत्येतद्गुरुमुखादहं यः पठेन्नरः ।

तद्वंश्या अपि सर्वे स्युस्सम्पत्सारस्वतोन्नताः ॥ ३२ ॥

इति ह्यवदनानारविन्दान्धुलहरीव निरर्गला गलन्ती ।

जगति दशशतीतदीयनाम्नां जयति जडानपि गीर्षु योजयन्ती ॥ ३३ ॥

॥ इति श्रीहयग्रीवसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

Proofread by DPD, NA

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

Last updated त्oday

<http://sanskritdocuments.org>

Hayagriva Sahasranama Stotram Lyrics in Bengali PDF

% File name : hayagrIvasahasranAmastotra.itx

% Category : sahasranAma

% Location : doc_vishhnu

% Language : Sanskrit

% Subject : philosophy/hinduism/religion

% Proofread by : DPD, NA

% Source : Stotraratnakaram I, Madras 1927, p 305-327

% Latest update : November 6, 2015

% Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

% Site access : <http://sanskritdocuments.org>

%

% This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study

% and research. The file is not to be copied or reposted for promotion of

% any website or individuals or for commercial purpose without permission.

% Please help to maintain respect for volunteer spirit.

%

We acknowledge well-meaning volunteers for Sanskritdocuments.org and other sites to have built the collection of Sanskrit texts.

Please check their sites later for improved versions of the texts.

This file should strictly be kept for personal use.

PDF file is generated [December 10, 2015] at Stotram Website